5/ Openbaring en inspiratie

Deze studie richt zich vooral op 2 Timoteüs 3:14–17 en 2 Petrus 1:19–21. Wat bedoelen de twee teksten met inspiratie? Hoe verhouden Gods initiatief, het menselijk aandeel van profeten en schrijvers en het praktische gezag van de Schrift zich tot elkaar? Beide passages worden vaak gebruikt voor een volledige theorie m.b.t. inspiratie. Maar geen van beide geeft een uitgewerkt technisch model van het ontstaan van Bijbelboeken.

2 Timoteüs 3:16 — de Schrift, door God geademd

Om deze tekst goed te begrijpen, moeten we hem plaatsen binnen de context van het hele hoofdstuk (en zelfs de bredere brief). Let trouwens op het woordje 'maar', wat wijst op wat voorafgaat. Paulus is niet zomaar een algemene waarheid aan het onderwijzen - hij spreekt met urgentie en pastorale zorg tot Timotheüs in een tijd van geestelijke verwarring en gevaar.

V. 1-9: Waarschuwing voor 'de laatste dagen': "Weet dat er in de laatste dagen zware tijden zullen aanbreken…" (3:1): Paulus schetst een duister moreel en geestelijk klimaat, waarin dwaling en verleiding welig tieren. Hij beschrijft een wereld vol goddeloosheid, waarin mensen: zelfzuchtig, arrogant en geld-zuchtig zijn (v. 2), zich schijnvroom voor-doen, maar de kracht van het geloof verloochenen (v. 5), zich laten leiden door begeerten en dwaalleer (v. 6-7)

V. 10-13: Het leven van Paulus als voorbeeld: "Maar jij hebt mij nagevolgd in leer, levenswandel, voor-nemen, geloof, geduld, liefde, volharding…" (v. 10): Paulus herinnert Timotheüs aan zijn voorbeeldig leven en lijden. Hij noemt vervolgingen die hij onderging (v. 11) en voegt eraan toe in vers 12 dat "Allen die godvrezend willen leven in Christus Jezus vervolgd zullen worden." Terwijl Paulus zich inzet voor het goede, gaan bedriegers van kwaad tot erger. (v. 13)

V. 14: Blijf bij wat en wie je geleerd hebt…: « Maar jij, blijf bij alles wat je geleerd hebt en met over-tuiging (ook: vol vertrouwen) hebt aangenomen. Je weet wie je leraren waren…
Het woord 'leren' dat hier 2x voorkomt kan zowel te maken hebben met 'kennis' vergaren als met 'leren door gebruik / leren door de praktijk'.

- Wie zijn de mensen die jou geestelijk gevormd hebben?
- Hoe begrijp je dit alles? Mag je alleen maar voortgaan op wat je gehoord en geleerd hebt? Moet je **blindelings je 'leermeesters' (of: de leer van je kerk) volgen**? Welke plaats is er voor verdieping, vernieuwing, groei, actualisering, …?
- Is het noodzakelijk fout om bepaalde aspecten van wat je leerde te '**verlaten**' (er niet bij te blijven)?

Het belang van de Schriften

"… [15] en bent van kindsbeen af vertrouwd met (ook: weet hebben van) de heilige geschriften die je wijsheid kunnen geven, zodat je wordt gered door het geloof in Christus Jezus. ."

Hier is in eerste instantie sprake van de Joodse geschriften, ons Oude Testament: Timoteüs kon in zijn jeugd nog geen afgeronde verzameling van 27 nieuwtestamentische boeken hebben gekend. Dat de christelijke kerk 2 Timoteüs 3:16 vervolgens op heel haar Bijbel betrekt, is een latere toepassing. Die kan men theologisch verdedigen, maar zij staat niet letterlijk in de historische context van v.15.

In dit vers 15 wordt al iets gezegd over het doel of de beoogde uitwerking:

- **Wijsheid**: in Joodse context heeft wijsheid (HOKMA) vooral te maken met levenswijsheid.
- **Redding**: in christelijke kringen wordt vaak vooral gedacht aan 'in de hemel kunnen komen'. Het Griekse woord is, net als het Hebreeuwse equivalent YATSA, heel concreet: bevrijding, bewaring, veiligheid, genezing.
- **Geloof:** de Hebreeuwse tegenhanger betekent trouw en vertrouwen. In een Griekse context komt daar ook het begrip overtuiging bij. In christelijke kringen krijgt dit laatste soms de boven-hand

- Hoe heb jij '**weet gekregen' van de Schriften**? Denk je die te 'kennen', hoe goed ben je ermee vertrouwd?

- Hoe hebben de Schriften jouw geloof gevoed of zelfs je leven veranderd? Werd je '**wijzer**'?
- Hoe zie jij de link tussen kennis van de Bijbel en **persoonlijk geloof in Christus**?
- Hoe ervaar jij de 'bevrijding / heling' in Christus via de Schrift? Of ervaar je dit (nog) niet?

Door God geïnspireerd

16"Elke schrifttekst is door God geïnspireerd en kan gebruikt worden om..."

Noot: vanuit het Grieks kan deze zin perfect op twee manmieren vertaald worden:

- "*Heel de Schrift is door God geïnspireerd en (heel de Schrift) kan gebruikt worden ...*" (lett.: is nuttig, wat profijt oplevert, ook: heilzaam). Hier wordt gesuggereerd dat iedere tekst en ieder verhaal gelijkwaardig geïnspireerd is. De tekst zegt niet hoe dit gebeurde (gedicteerd? Woordelijk geïnspireerd? De schrijver die wordt geïnspireerd?).
- *"Elk door God geïnspireerd Schriftwoord is nuttig..."* Dit zou kunnen inhouden dat misschien niet elk woord of verhaal in de Bijbel op dezelfde manier geïnspireerd is (zie kadertje hiernaast).

1 Korintiërs 7:10-12,25,40 Paulus onderscheidt tussen wat hij als gebod van de Heer doorgeeft en wat hij zelf als apostel adviseert. Toch meent hij ook de Geest van God te hebben (v 40). Sowieso vind je in de Bijbel voorbeelden om te volgen, en voorbeelden die je beter niet volgt...

Geïnspireerd

Lett.: Theopneustos: theos (God) + pneō (ademen, blazen). De gangbare betekenis is "door God geademd", "van God ingegeven". De Naardense bijbel vertaalt: "van God doorademd". Het gaat om een uitspraak over Gods betrokkenheid bij de Schrift, niet om een uitgewerkte beschrijving van hoe woorden psychologisch of fysiek tot stand kwamen.
Soms wordt verwezen naar een analogie met Genesis 2:7, waar God levensadem in de mens blaast.

- De tekst wijst op **Gods initiatief**. Is het volgens jou belangrijk om te weten hoe dit precies in zijn werk ging? Betekent dit noodzakelijk dat je alles op dezelfde manier moet lezen (bv. letterlijk)?
- In Gen 2:7 ligt **Gods 'adem' aan de basis van 'leven'**. Hoe kun je dit toepassen op de Schrift?

Het doel van de Schriften

16Elke schrifttekst is door God geïnspireerd en kan gebruikt worden (lett.: is nuttig, wat profijt oplevert) om onderricht te geven, om dwalingen en fouten te weerleggen (lett.: tot weerlegging en tot verbetering), en om op te voeden tot een deugdzaam leven (lett.: gerechtigheid), 17zodat een dienaar van God voor zijn taak berekend is (lett.: volkomen, klaar, compleet, geschikt) en voor elk goed doel volledig is toegerust. »

1. **onderricht**: wordt in het N.T. zowel positief als negatief ('leringen van mensen' - Mt 15:9) gebruikt. Positief: leren wat goed, waar en waardevol is.
2. **weerlegging**: 'dwalingen en fouten' staat niet in de tekst. Het Griekse werkwoord betekent niet enkel weerleggen, maar ook: aantonen, overtuigen.
3. **verbetering**: correctie, herstel, restauratie, rechtzetting, verbetering (ook van karakter en leven). Niet alleen fouten aanwijzen, maar vooral helpen herstellen.
4. **opvoeding**: van hetzelfde stamwoord als ons woord pedagogie (opvoeding, vorming van kinderen tot gezond denkende volwassenen). Dit is meer dan overdracht van informatie. In de Griekse wereld ging het om de vorming van de gehele mens: karakter, gedrag, oordeelsvermogen en levenshouding. Paulus heeft het over 'gerechtigheid' (deugdzaam leven).

Het uiteindelijke objectief is:

- compleet zijn, geschikt zijn, bekwaam zijn - ook: volwassen zijn
- volledig toegerust zijn (denk aan een soldaat of een arbeider die alles bij zich heeft) voor 'elk goed werk' (of: goede daden)
  De Schrift vormt mensen die in dienst staan van God niet voor passiviteit, maar voor actie - goede werken (die dus anderen ten goede komen).

Merk op: De tekst zegt niet: 'De Schrift is geïnspireerd opdat de gelovige alle historische, wetenschappelijke of toekomstige feiten zou kennen', maar wel: de Schrift helpt mensen om wijs, rechtvaardig en bekwaam tot handelen te worden. Het expliciet genoemde doel is niet de opbouw van een onfeilbaar kennissysteem, wel de vorming van mensen die het goede doen.

- Als 2 Timoteüs 3:16 de nadruk legt op **"nuttig" en "toegerust voor elk goed werk"**: toetsen wij Bijbelstudie dan voldoende aan het leven dat eruit voortkomt?
- Welke van deze **vier functies van de Schrift** ervaar je het meest / niet genoeg? Wat primeert in jouw geloofservaring / in je kerk?
- Hoe laat jij de Bijbel spreken in je leven, ook als het schuurt? Sta je open om te **leren**, om te **corrigeren** (of zijn het enkel de anderen die gecorrigeerd moeten worden?), om te **verbeteren**?
- Beschouw je jezelf als **voldoende toegerust**? Of heb je nog ergens nood aan?
- Wat zijn die '**goede werken**' waar Paulus het over heeft? En klopt het dat dit het uiteindelijke doel is?
- Zou iemand de Bijbel uitstekend kunnen kennen, voluit in zijn inspiratie geloven, en toch het **eigenlijke doel van die inspiratie missen**? Denk bv. aan het voorbeeld van schriftgeleerden en Farizeeën.

2 Petrus 1:19-21 – Door de geest bewogen

"Ons vertrouwen in de woorden van de profeten is daardoor alleen maar toegenomen. U doet er goed aan uw aandacht altijd daarop gericht te houden, als op een lamp die in een donkere ruimte schijnt, totdat de dag aanbreekt en de morgenster opgaat in uw hart. [20]Besef daarbij vooral dat geen enkele profetie uit de Schrift een eigenmachtige uitleg toelaat, [21]want nooit is een profetie voortgekomen uit menselijk initiatief: mensen die namens God spraken werden daartoe altijd gedreven door de heilige Geest."

Ons vertrouwen is toegenomen: lett.: en wij houden het profetische woord nu nog meer voor vast. Het Griekse woord suggereert 'vaste grond'. Het beeld van de lamp verwijst o.a. naar Psalm 119:105 ""Uw woord is een lamp voor mijn voet en een licht op mijn pad" – Een hulpmiddel om je weg te vinden en niet te struikelen.

Gedreven door de Geest: Het Griekse werkwoord betekent onder meer dragen, brengen en voortbewegen. De Naardense bijbel vertaalt: "door heilige geestesadem gedragen hebben mensen gesproken namens God". Denk als vergelijking aan een schip dat door de wind wordt meegedreven (vgl. Hand 27:15 "we lieten ons meedrijven…'). Die metafoor bewijst niet hoe de verhouding tussen Gods sturing en menselijke vrijheid en bijdrage precies werkt. Het initiatief en de voortstuwing worden aan de Geest toegeschreven, maar "mensen" spreken werkelijk. De tekst zegt niet dat zij mechanische spreekbuizen waren, hun persoonlijkheid wordt niet uitgeschakeld. Dat roept een cruciale vraag op: Als de Geest mensen voortbeweegt, wat gebeurt er dan met hun karakter, kennis, cultuur, taal, emoties en beperkingen?

Geen eigenmachtige uitleg: De traditionele lezing geeft aan dat niemand de Bijbelse profetieën eigenmachtig mag interpreteren. Dat is een zinvolle waarschuwing tegen willekeurige bijbeluitleg. Het is echter niet zeker dat dit de oorspronkelijke bedoeling is van deze passage. Een andere lezing: de profetische boodschap is niet ontstaan doordat een profeet zelf iets bedacht of een eigen verklaring van de werkelijkheid gaf. Deze lezing wordt ondersteund door vers 21, dat begint met 'want', 'immers': Want nooit is een profetie voortgekomen uit de wil van een mens…

Vers 21 verklaart dus waarom vers 20 waar is: de oorsprong van de profetische boodschap ligt niet uitsluitend in het menselijk initiatief, maar bij God.

Gevolg: 2 Petrus 1:20 mag niet zomaar worden gebruikt om te beweren dat individuele gelovigen de Bijbel niet zelf mogen onderzoeken of interpreteren.Het gaat in deze context vooral om de betrouwbaarheid en herkomst van profetie, niet om het vastleggen van een exclusief interpretatierecht.

- Wat is volgens jou het grootste gevaar: de Bijbel zó menselijk beschouwen dat Gods stem verdwijnt, of hem zó goddelijk beschouwen dat zijn menselijke karakter wordt uitgewist?
- Verhindert 2 Petrus 1:20 persoonlijke interpretatie, of waarschuwt het vooral tegen de gedachte dat profetie niets meer is dan menselijke inventiviteit?
- Kun je ‘persoonlijke interpretatie’ vermijden? Moet je gewoon klakkeloos aannemen wat je wordt voorgekauwd?
- Als het profetische woord volgens 2 Petrus een lamp in de duisternis is, in welke duisternis van onze huidige samenleving zou die lamp vandaag moeten schijnen?